

Powstrzymując utratę różnorodności biologicznej w Europie

Istnieje pilne zapotrzebowanie na informacje oparte o wskaźniki i monitoring

Światowy Szczyt poświęcony Zrównoważonemu Rozwojowi, który miał miejsce w Johannesburgu w 2002 r. dostrzegł kluczową rolę różnorodności biologicznej w ogólnie rozumianym pojęciu zrównoważonego rozwoju i walki z ubóstwem, jak również jej podstawowe znaczenie dla naszej planety, dobra ludzkości oraz dobrobytu i tożsamości kulturowej ludzi. Na szczycie podkreślono również, że globalna gospodarka w ok. 40 % opiera się na produktach i procesach biologicznych. Jednakże różnorodność biologiczna jest zagrożona i istnieją dowody na to, że ulega drastycznym zmianom i ograniczeniom wskutek działalności człowieka.

Konwencja o różnorodności biologicznej została podpisana na pierwszym Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. Jej celem było nadanie zachowaniu różnorodności biologicznej międzynarodowego wymiaru, zapewnienie zrównoważonego wykorzystania jej składników oraz sprawiedliwe i godziwe wykorzystanie korzyści płynących z eksploatacji zasobów genetycznych.

W ramach tej konwencji, państwa uczestniczące w Szczycie w Johannesburgu wyraziły zgodę na podjęcie działań mających na celu osiągnięcie istotnych postępów przy obniżaniu poziomu strat w różnorodności biologicznej do 2010 r.

W ramach Wspólnoty Europejskiej i szerszego wymiaru procesu 'Środowisko dla Europy', przyjęto jeszcze większe wyzwanie – zahamować utratę różnorodności biologicznej do roku 2010. Przykładowo, szósty program działań na rzecz ochrony środowiska UE wyznacza cel jakim jest 'ochrona i tam, gdzie to konieczne, przywracanie struktury i funkcjonowania naturalnych systemów oraz zahamowanie utraty różnorodności biologicznej do 2010 r.', zarówno w na poziomie Unii Europejskiej, jak i w skali światowej.

Osiągnięcie tych celów wymagać będzie monitorowania, informowania, oceny i zrozumienia: relacji przyczynowo-skutkowych pomiędzy działaniami człowieka, presji jaką stwarzają i jej wpływu ogólnie na środowisko, a w szczególności

na różnorodność biologiczną; wyboru działań mających na celu zmniejszanie i zapobieganie utracie różnorodności biologicznej; oraz skutków i skuteczności uzgodnionych działań w stosunku do różnorodności biologicznej.

Istnieje wiele współzależnych działań, które mają wpływ na różnorodność biologiczną. Oceny powinny być zintegrowane, obejmować szeroką gamę specjalistycznej wiedzy i angażować zainteresowanych obywateli. Ponadto, informacje o różnorodności biologicznej i jej trendach są w Europie ograniczone i niespójne. Sytuacja ta raczej szybko się nie zmieni, ponieważ monitoring różnorodności biologicznej jest dość czasochłonny, drogi i trudno ustalić jego najważniejsze kierunki. Dlatego też jego finansowaniu nie poświęca się wiele uwagi. Obecna sytuacja wymaga podjęcia szybkiego działania.

Europejski program monitorowania różnorodności biologicznej

Rok 2010 jest coraz bliżej i obecnie prowadzone są prace w celu dostarczenia informacji potrzebnych do powstrzymania strat w różnorodności biologicznej poprzez zakrojony na szerszą skalę, wspólny europejski program monitorowania różnorodności biologicznej. Takie informacje i monitoring będą opierać się na spójnej konstrukcji w celu zapewnienia ich przydatności dla decydentów i menedżerów na wszystkich poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym, unijnym i ogólnoeuropejskim.

Aby stworzyć spójny, wspólny europejski program monitorowania różnorodności biologicznej dostarczający informacji istotnych z punktu widzenia celu wyznaczonego na rok 2010 oraz oceny postępów, należy przyjąć następujących cztery 'kierunki działania':

1. Koordynacja istniejących międzynarodowych sieci monitoringu

Europejskie porozumienie ramowe w sprawie wskaźników monitoringu różnorodności biologicznej (EBMI-F), wspierane przez proces na szczeblu ministerialnym 'Środowisko dla Europy' i koordynowane przez Europejską Agencję Środowiska i Europejskie Centrum Ochrony Przyrody, stanowi cenną platformę dla rozwoju wspólnego europejskiego programu monitoringu różnorodności biologicznej. Przedsięwzięcie będzie się opierać istniejących, przewidzianych na długi okres czasu sieciach oraz na koordynacji stosowanych metodologii oraz przepływów danych co powinno zwiększyć wartość obecnie odrębnych, krajowych i regionalnych punktów monitoringu.

2. Promocja monitoringu różnorodności biologicznej w Europie

Obecnie, na poziomie europejskim dostępna jest ograniczona ilość informacji pochodzących np. z państw członkowskich UE, które na podstawie dyrektyw 'ptasiej' i 'siedliskowej' zobowiązane są do składania sprawozdań lub informacje pochodzące od innych krajów, które, na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, przekazują je w swoich raportach krajowych. Obecnie istnieje zapotrzebowanie na szerszy zbiór danych i informacji dotyczących stanu obecnego i trendów w różnorodności biologicznej w odpowiedzi na różne rodzaje ingerencji i działalności człowieka oraz ukazujących

postęp na drodze do osiągnięcia celu przewidzianego na rok 2010. Obecnie, zagadnienie to rozpatrywane jest pod kątem wymagań dotyczących wskaźników i monitoringu określonych w Konwencji, w procesie Natura 2000 oraz strategii UE w sprawie różnorodności biologicznej.

3. Koordynacja krajowych sieci informacji

Europejska Agencja Środowiska współpracuje ze swoimi krajami członkowskimi, innymi zaangażowanymi państwami i zainteresowanymi organizacjami międzynarodowymi poprzez europejską sieć informacji i obserwacji środowiska (Eionet) oraz z międzynarodową grupą roboczą ds. wskaźników i monitoringu różnorodności biologicznej (IWG-BioMIN) powołaną do uruchomienia przepływu wiarygodnych informacji na temat środowiska, różnorodności biologicznej i związanych z tym działań i presji na środowisko, które można wykorzystać na poziomie europejskim do wspierania działań i monitoringu postępów w osiąganiu celu przewidzianego na rok 2010 i na lata późniejsze.

4. Zapewnienie, że informacje dostępne na poziomie europejskim są adekwatne z punktu widzenia prowadzenia polityki i przydatne dla wszystkich zaangażowanych w proces powstrzymania utraty różnorodności biologicznej

Informacje gromadzone i udostępniane na poziomie europejskim powinny wskazywać decydom miejsca, w których nastąpił postęp oraz te miejsca, gdzie należy podjąć dalsze działania, wspierać uświadamianie społeczeństwa i polityków o problemie oraz pomóc menedżerom zajmującym się tematem i innym zainteresowanym osobom osiągnąć cel, jakim jest zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej do roku 2010.

Uwagi końcowe

Wizjonerskie cele takie, jak cel wyznaczony dla różnorodności biologicznej na rok 2010, służą za kluczowy bodziec w promocji i skupieniu uwagi na działaniach w zakresie ochrony środowiska. Struktura informacyjna przedstawiona w skrócie w niniejszym opracowaniu pokazuje w jaki sposób spójne, odgórne podejście może zapewnić zintegrowane monitorowanie, dane oraz informacje wymagane do zarządzania europejską różnorodnością biologiczną na lokalnym, krajowym, regionalnym i globalnym szczeblu, jak również pomóc w osiągnięciu celu wyznaczonego na rok 2010 i monitorowaniu postępów do 2010 roku i w latach późniejszych.